

Krúdy nyomában – podolini anziksusz

Oly sok esztendőnyi készülődés után idén végre fölkerelkedtünk, és megkerestük a Szepességben Podolint, azt a kis felvidéki várost, amelynek piarista algimnáziumában tanult 1888–1891-ben Krúdy Gyula. „Egy felvidéki kolostor növendéke voltam, és sokszor voltam csínyeim miatt bezárt diák, aki tintagaluskát ebédelt.”

Az út, mert nem a mesék „paripáján száguldottunk”, hosszúra nyúlt, volt hát idő arra, hogy megbeszéljük magunkkal, hogy ne „a mesés múltat” keressük, hanem igyekezzünk elfogadni a valót, és rácsodálkozva az újra, felfedezzük a tegnap nyomaiban is a máit. Ajánlatosabbnak tartottuk ezt annál is inkább, mert ellenkező esetben nagy lesz a csalódásunk, hiszen amit Krúdy „az emlékek és tündések fátylán át” jelenít meg, abba óhatatlanul belemosódik a gyermek- és felnőttkor olvasmányélményei alapján – még oly szegényes – fantáziával szőtt saját világ, és az semmiképpen nem lesz és nem lehet azonos azzal, ami majd élénk táru.

A XVIII. század derekától tehetősebb alföldi családok szívesen küldték gyermekeiket a felvidéki városokba, amelyek algimnáziumában „német szót” is tanulhattak. A történelmi Magyarország határán, a „gránicon” fekvő Szepességbe Árpád-házi királyaink már a XII. századtól kezdve sászokat telepítettek be. A „cipszerek” jómódú és öntudatos városainak életében döntő fordulatot hozott az 1412-es esztendő, amikor Zsigmond király, nem bírván másként clóteremteni háborúi költségét, elzálogosított Lengyelországnak tizenhat szepességi várost, közöttük Podolint is. A terület csak 360 év után, Mária Terézia idején került vissza Magyarországhoz. A zálogba csapott városokban békésen megfér egymás mellett magyar, német, lengyel és szlovák.

Podolint évekkel később így írja le Krúdy: „Mert a házak Podolinban mind egyformák. Csupa keskeny, sovány, emeletes házak, amelyeknek néha az emeletéről az utcára lehet lépni. (...) Mintha még mindig középkori város volna. (...) A kis, girbegörbe utcák fordulójánál

minduntalan vártam, hogy elibém toppan egy fegyvertől zörgő, középkori vitéz.” Az utcák íve, a házak jellege, eltekintve attól, amit az elmúlt száz esztendő azóta rára-kott, talán nem sokat változott, ami elibénk toppant, az túlon túl és fájón ismerős: munkanélküli-segély kiosztására várakozó, csüggedt emberek gondterhelt csapata. Egyébként „béke és csend honolt” most a kis hegyi városkában. A várost egykor körbelelő kőfalból nem sok maradt meg, a Déli bástya és a várfalmaradványok azonban némi fantáziával újra erőddé álmodhatók.

A piactérről nem messze megtaláltuk viszont a „sárga házat”, igaz, pasztrórszaszínre festve, Riminszky uram nem feltétlenül lenné öröme benne. A főtér közelében áll valahol az az épület is, ahol a kisdiák Krúdy lakott. Tábla nem hirdeti, így csak tippelni tudtunk, melyik lehet az. „Mert a házak Podolinban mind egyformák”, nagyot nem tévedhettünk. Körbejártuk a főteret, megcsodáltuk a reneszánsz harangtornyot és az ódon plébániatemplomot. Bemenni nem tudtunk, mert miként nálunk, csak szentmise idején van nyitva. Szomorúan ballagtunk tovább a piarista templomhoz és kolostorhoz. „Híres iskolák voltak czekek, sok derék magyar embert neveltek itt a németes környezetben. (...) Talán könnyebben tanult itt a diákkörmber, talán edesebb volt a lecke, barátságosabb a tanár, elnézőbb a pedellus (...) Annyi bizonyos, hogy amíg lehetett, tódult a magyar ifjúság czeckbe az ősi főiskolákba, líceumokba, gimnáziumokba” – írja később Krúdy az intézményről. Azon már meg sem lepődünk, hogy minden ajtó zárva, pedig de szívesen megnéztük volna, ott van-e még a „bolthajtás alatt, a falon” az a régi kép aranyozott rájában, a képen a „a pirosbor-arcszínű, torzonborz ember”, boglyas bajusszal, tömör, rozsdaszínű szakállal, karika szemekkel. Kiknek léptét vigyázza azóta a szentéletű herceg, Lubomirski, amióta nem a diákok csizmái kopognak a folyosó kockakövein. A választ már otthon, a rendház kutatójától, Michal Zamkosvsky úrtól tudtuk meg: „Az I. világháborút lezáró trianoni békeszerződés értel-

mében a többiek mellett Szepességet, és vele együtt természetesen Podolint is, az első Csehszlovák Köztársaság területéhez csatolták, ami a rendház és iskola életére nézve is jelentős változásokkal járt együtt. A megalakuló új kormány nem tartotta fontosnak, hogy az értelmiség Szlovákiában, és még kevésbé az ország északi területein, egyházi iskolákban kapja meg képzését. A Podolini Piarista Gimnáziumot 1919. augusztus 30-án be-

zárták, az atyák pedig Magyarországra távoztak. A kolostorban egyedül a cipszer Szevesi Félix atya maradt, hogy mentse, ami még menthető. Nem sokkal később, november 16-án a hadsereg saját céljaira kisajátította az épületet, és ezzel a 277 éves piarista iskola gyakorlatilag befejezte tevékenységét. A kolostort 1922 augusztusában a moráviai redemptorista szerzetesrend vette át, és kisebb megszakításokkal 1950 elejéig működött benne. Ugyanezen év áprilisában a rendházat koncentrációs (internáló) táborrá alakították, és 1951 decemberéig ide internálták a szlovák szerzetes atyákat. Ezután már békésebb évek következtek, előbb négy éven át szakmunkásképzőnek adott otthont, aztán egy ideig egy női szerzetesrend kezelésébe került, majd újra iskola lett, míg végül a rendszerváltozás után, 1990-től visszakerült a redemptorista rend tulajdonába, amely missziós központján kívül két egyházi iskolát és egy gyermekotthont működtet benne.”